

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 20 listopada 2017 roku

Pozwem z dnia 21 czerwca 2013 roku (k. 2-10) powódka M. Z. żądała stwierdzenia nieważności umowy darowizny, sporządzonej dnia 21 czerwca 2012 r., przed notariuszem A. F., w Kancelarii Notarialnej przy ul. (...) w W., Repertorium A nr 2153/2012, na podstawie której A. Ż. darował córce - B. Ż.:

a) udział 1/2 części w zabudowanej nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr ew. 39/1, o obszarze 769,00 m² położonej w W., dzielnicy W., przy ul. (...), objętej księgą wieczystą numer (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy- Mokotowa w W., XIII Wydział Ksiąg Wieczystych,

b) udział 1/4 części w niezabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr ew. 39/3, o obszarze 14,00 m² położonej w W., dzielnicy W., przy ul. (...), objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy- Mokotowa w W., XIII Wydział Ksiąg Wieczystych,

a B. Ż. darowiznę przyjęła - wobec faktu, iż oświadczenie woli pozwanego A. Ż., cierpiącego na chorobę psychiczną oraz chorobę alkoholową, jest dotknięte wadami, o jakich mowa w art. 82 k.c. i art. 84 k.c.

W uzasadnieniu pozwu wskazała, iż darowizną z dnia 21 czerwca 2012r., A. Ż. - mąż powódki, przeniósł własność udziału w nieruchomościach opisanych powyżej na rzecz córki - B. Ż.. Pozwany A. Ż. od lat cierpi na chorobę afektywną dwubiegunową, został orzeczony wobec niego znaczny stopień niepełnosprawności, z uwagi na choroby neurologiczne, choroby psychiczne oraz choroby narządu wzroku. Co więcej, pozwany A. Ż. wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Ponadto pozwany A. Ż. nadużywa alkoholu, przebywał kilkakrotnie w izbie wytrzeźwień przy ul. (...) w W., został również skierowany na leczenie odwykowe do Dzielnicowego Zespołu (...)-W., ul. (...), którego nigdy nie podjął pomimo wskazań lekarskich.

Sytuacja rodzinna A. Ż. jest trudna. Zamieszkuje on wraz z 8 osobami na 49 m² – tj. z powódką, trójką wspólnych dzieci powódki i pozwanego: P. Ż. (1), P. Ż. (2), B. Ż. oraz konkubentem B. M. O., z którego to związku zrodziła się trójka małoletnich dzieci. Wobec P. Ż. (1) został orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu choroby psychicznej, i wymaga ona opieki. Zdaniem powódki powyższa sytuacja ma również wpływ na kształtowanie się procesu decyzyjnego, zakłóconego przez chorobę psychiczną, męża powódki, który, nie tylko w kwestii umowy darowizny nie działa samodzielnie i pozostaje pod wpływem córki B. Ż. i jej konkubenta, lecz również jest niesamodzielny w podejmowaniu innych decyzji życiowych.

Swojego interesu prawnego w wytoczeniu powództwa powódka upatrywała w tym, że zamieszkuje wraz z pozwanym A. Ż. w nieruchomości położonej przy ul. (...). Jako małżeństwo wspólnie ponoszą koszty utrzymania rodziny i mieszkania. Powódka, ze wsparciem finansowym ze strony córki J. Ż., dokonuje opłat za wodę i gaz, natomiast pozwany A. Ż. dokonuje opłat za energię elektryczną. Ponadto powódka sprawuje stałą opiekę nad niepełnosprawną córką P. Ż. (1).

Z uwagi na fakt, iż powódka i pozwany są małżeństwem, zgodnie z treścią art. 27 k.r.o. oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Z kolei art. 281 k.r.o. określa uprawnienie do korzystania z mieszkania - Jeżeli prawo do mieszkania przysługuje jednemu małżonkowi, drugi małżonek jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania w celu zaspokojenia potrzeb rodziny.

Pozwany wyzbywając się prawa do mieszkania i przenosząc własność udziału w nieruchomości określonej w pozwie pobawił swoją rodzinę, w tym powódkę możliwości zaspokojenia podstawowej potrzeby, jaką jest potrzeba mieszkania, tym samym pozbawił ją, tytułu do mieszkania. W obecnej chwili pozwana B. Ż. prowadzi działania w celu

wyegzekwowania od powódki i dwójki rodzeństwa - P. i P. Ż. (2) należności wynikających z tytułu zamieszkiwania w ww. nieruchomości, którym to roszczeniom powódka, z uwagi na jej niski i nieregularny dochód nie jest w stanie sprostać.

W ocenie powódki, jej mąż, w chwili podpisania umowy darowizny nie był świadomy treści czynności prawnej, ani skutków jakie ona wywoła.

W odpowiedzi na pozew (k. 123-126) pozwani B. Ż. i A. Ż. wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, iż wniesione powództwo o stwierdzenie nieważności umowy darowizny nie jest uzasadnione, gdyż nie zachodzą żadne powody, które wskazywałyby, że pozwany A. Ż. w dacie sporządzania aktu notarialnego pozostawał pod wpływem osób trzecich i które to osoby miałyby nakazać mu sporządzenia aktu notarialnego o takiej treści. Takimi osobami na pewno nie jest pozwana B. Ż. ani jej konkubent. Wszystkie decyzje podejmuje samodzielnie. Jeżeli natomiast pozwany nie wie, co zrobić, to szuka pomocy w specjalnych placówkach do tego przeznaczonych. Po udarze pozwany porusza się o lasce i ma trudności w chodzeniu. Dopiero, gdy w grudniu 2011 roku pozwana B. Ż. zamieszkała z ojcem zajęła się nim. Pilnuje, aby systematycznie chodził do lekarza, brał wszystkie lekarstwa, dbał o siebie. Istotne jest to, że po każdej wizycie pozwany otrzymuje zaświadczenie lekarskie o swoim stanie zdrowia, jak np. zaświadczenie z dnia 8.05.2013 roku, gdzie stwierdzono, stan psychiczny stabilny; z dnia 18.06.2012 roku, gdzie stwierdzono „Aktualnie bez psychiatrycznych okoliczności ograniczających świadome i swobodne wyrażenie woli i podjęcie decyzji”. Zaświadczenie to było uzyskane 3 dni przed sporządzeniem aktu notarialnego i 3 tygodnie przed złożeniem pozwu o rozwód; z dnia 8.05.2012 roku, gdzie stwierdzono „Wydano na prośbę pacjenta celem okazania notariuszowi. Pacjent w wyrównanym stanie psychicznym, rzeczowym kontakcie i w mojej ocenie obecnie jest zdolny do świadomego wyrażenia woli (chce darować opiekującej się nim córce dom)”; z dnia 10.07.2013 roku, gdzie stwierdzono „Obecnie stan stabilny. Bez objawów chorobowych” z dnia 10.01.2013 roku, gdzie stwierdzono „Może brać udział w postępowaniu sądowym. Leczony systematycznie litem. Takie też zaświadczenie zostało przedstawione przez pozwanego w kancelarii notarialnej, w dniu kiedy był sporządzany akt notarialny.

Zaświadczenia lekarskie były wystawiane przed dokonywaniem określonych czynności prawnych (podpisanie aktu notarialnego, wniesienie sprawy o rozwód, ustanowienie pełnomocnika, rozprawa w sądzie itp.), aby wykluczyć ewentualne zarzuty o braku świadomości podejmowanych działań, czy ich wymuszaniu przez osoby trzecie. Pozwany przyznał, że jest osobą niepełnosprawną, po udarze mózgu we wrześniu 2010 roku, ma trudności z chodzeniem i niedowład prawej strony ciała.

Pozwani podnieśli, że załączone do pozwu karty informacyjne pozwanego ze szpitali wskazują, że pozwany był w szpitalu przy ul. (...), w P. i przy ul. (...) w sierpniu 2007 roku, w grudniu 2006 roku, lutym 2005 roku, czerwcu 2002 roku, styczniu 2005 roku. Karta informacyjna ze Szpitala (...) z listopada 2010 roku dotyczy jego pobytu w związku z przebytym udarem. Po 2007 roku pozwany nie był w szpitalu w związku ze schorzeniami psychiatrycznymi, gdyż nie było takiej potrzeby. Pozwany leczy się w Przychodni i (...) i jest pod stałą opieką rodziny córki B. Ż..

Pozwani zaprzeczyli natomiast, aby pozwany nadużywał alkoholu.

W piśmie z dnia 18 lutego 2016 roku (k. 431-433) powódka podtrzymała powództwo i dodatkowo wyjaśniła, że pozwany A. Ż. działał w błędzie co do przedmiotu darowizny, a konkretnie wartości udziału w prawie własności, nie miał właściwego rozeznania, jakiego rodzaju świadczenia dokonuje kosztem swojego majątku i w jaki sposób uszczupla swój majątek oraz tego, że umowa jest dotknięta wadą pozorności, o jakiej mowa art. 83 k.c. Wskazał, że jak wynika z zeznań powoda A. Ż. B. Ż. przysłała z propozycją, że chce zawrzeć umowę darowizny domu za opiekę nad pozwanym, a on się na to zgodził. Zatem zamiarem stron było zawarcie umowy dożywocia, o jakiej mowa w art. 908 k.c, która podlega pod odmienny reżim prawny i odmiennie kształtuje prawa i obowiązki stron.

W toku procesu stanowisko stron nie uległo zmianie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Umową zawartą w formie aktu notarialnego z dnia 21 czerwca 2012 roku, repertorium A nr 2153/2012, zawartą przed notariuszem A. F. pozwany A. Ż. darował B. Ż.:

a) udział 1/2 części w zabudowanej nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr ew. 39/1, o obszarze 769,00 m² położonej w W., dzielnicy W., przy ul. (...), objętej księgą wieczystą numer (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy- Mokotowa w W., XIII Wydział Ksiąg Wieczystych,

b) udział 1/4 części w niezabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr ew. 39/3, o obszarze 14,00 m² położonej w W., dzielnicy W., przy ul. (...), objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy- Mokotowa w W., XIII Wydział Ksiąg Wieczystych,

a B. Ż. darowiznę przyjęła.

(dowód: akt notarialny – k. 15-19)

W chwili sporządzania wyżej opisanej umowy darowizny (tj. w dniu 21 czerwca 2012 roku) pozwany A. Ż. miał zachowaną zdolność swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Był wówczas człowiekiem samodzielnym, nie pozostawał pod wpływem osoby, na rzecz której dokonywał przysporzenia, co potwierdza treść zaświadczenia z 18 czerwca 2012 roku. Stwierdzono w nim: „Aktualnie bez psychiatrycznych okoliczności ograniczających świadome i swobodne wyrażenie woli i podjęcie decyzji”. Pozwany nie przejawiał także zaburzeń funkcji poznawczych. Dokonując omawianej czynności prawnej miał świadomość, że przekazuje wskazane prawo majątkowe córce B. Ż.. Motywacja dokonania danej czynności prawnej była zgodna z interesem pozwanego. Zdawał sobie wówczas sprawę, iż dokonuje konkretnej czynności prawnej, jak również z tego, jakie przyniesie ona skutki dla niego i jego bliskich. Był zdolny do zrozumienia treści i znaczenia aktu notarialnego.

(dowód: zaświadczenia lekarskie – k. 127-130, opinia sądowo-psychiatryczna – k. 489-506).

Pozwany A. Ż. nie kwestionuje swojego stanu zdrowia, potwierdził, iż był kilkakrotnie hospitalizowany. Pozwany przeszedł udar mózgu we wrześniu 2010 roku, ma trudności z chodzeniem i niedowład prawej strony ciała oraz problem z okiem. Zaburzenia te jednak nie miały istotnego wpływu na jego funkcjonowanie społeczne i życiowe. Codzienna aktywność życiowa powoda była zasadniczo niezaburzona. Podejmował on działania ukierunkowane na cel i na realizację własnych potrzeb z pomocą innych osób. Zachowaną miał zdolność logicznego myślenia. A. Ż. prawidłowo oceniał swoją sytuację rodzinną i społeczną. Zdolny był do prawidłowej oceny rzeczywistości. Możliwości poznawcze powoda nie wpływały znacząco na jego procesy decyzyjne. Pomimo wieloletniego przebiegu choroby afektywnej dwubiegunowej oraz przebytego udaru niedokrwiennego w 2010 roku, A. Ż. znajdował się w stanie remisji. Świadczą o tym zaświadczenia lekarzy psychiatrów oraz analiza dokumentacji medycznej (dowód: dokumentacja medyczna k. 20-31, zaświadczenia lekarskie – k. 127-130, zeznania świadka A. F. k. 480-481, E. S. k. 369, opinia sądowo-psychiatryczna – k. 489-506 i 540).

Motywy przekazania przez niego darowizny były psychologicznie zrozumiałe i logicznie spójne. Jak wynika z analizy akt, powód miał rozeznanie, jakiej czynności prawnej dokonuje, był w stanie zrozumieć treść podpisywanego dokumentu i przewidzieć skutki swojej decyzji. Wyrażone oświadczenie woli w przedmiocie darowizny w jego ocenie miało zabezpieczyć jego przyszłość, co wskazuje, że rozumiał własne posunięcie w tym zakresie (dowód: zeznania świadka A. F. k. 480-48, opinia sądowo-psychiatryczna – k. 489-506 i 540, zeznania pozwanego k. 401-402).

Strony pozostają ze sobą w konflikcie. Po darowaniu nieruchomości, powód A. Ż. wystąpił z pozwem o rozwód. Powód zamieszkiwał w mieszczącym się na działce przy ul. (...) domu. Razem z nim zamieszkiwała tam jego żona – powódka, trójka wspólnych dzieci powódki i pozwanego, konkubent B. M. O. oraz trójka dzieci B. Ż. oraz M. O. (zeznania świadków E. Ż. k. 397-398, J. Ż. k. 398-400).

Dokonując ustaleń stanu faktycznego w sprawie Sąd oparł się na dowodach w postaci dokumentów (m.in. dokumentacja medyczna dotycząca pozwanego, umowa darowizny). Ich autentyczność nie była bowiem kwestionowana przez żadną ze stron w toku postępowania, jak również Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Sąd uwzględnił również dowody w postaci zeznań świadków, jak i przesłuchanie strony pozwanej. Szczególne znaczenie w sprawie miał przy tym dowód w postaci opinii biegłego z zakresu psychiatrii i psychologii M. B. wraz z materiałami stanowiącymi ich podstawę (opinie pisemnej i pisemnej uzupełniającej). Opinie biegłego, zdaniem Sądu, spełniały wszelkie wymogi w zakresie fachowości i rzetelności. W szczególności, biegły należycie ustosunkował się do wszystkich zarzutów podniesionych przez stronę powodową co do treści opinii i w sposób jasny i logiczny uzasadniły swoje stanowisko w tym względzie. W konsekwencji, Sąd w całości podzielił jednoznaczne i kategoryczne wnioski tych opinii, przyjmując je za własne.

Zeznania powódki – w konfrontacji z dowodem z opinii biegłego sądowego – iż pozwany w chwili sporządzania umowy darowizny znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne podjęcie decyzji i wyrażenia woli, jawią się jako niewiarygodne. Należy podkreślić, że ocena, czy osoba fizyczna znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli w postępowaniu cywilnym powinna być dokonana przede wszystkim na podstawie opinii biegłego, gdyż konieczne są do tego wiadomości specjalne (art. 278 § 1 k.p.c.). Z opinii biegłego wynika zaś jednoznacznie, że w chwili sporządzania umowy darowizny A. Ż., miał zachowaną świadomość i swobodę powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego, jeśli ma w tym interes prawny. Zatem powód może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy powództwa o ustalenie z art. 189 k.p.c. wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach z dnia 30.10.1990 roku, I CR 649/90, z dnia 18.06.2009 roku, II CSK 33/09, oraz z dnia 18.03.2011 roku, III CSK 127/10.

W ocenie Sądu powódka w dostateczny sposób wykazała istnienie interesu prawnego w stwierdzeniu nieważności umowy darowizny z dnia 21 czerwca 2012 roku. Świadczą o tym okoliczności prawnorodzinne przytoczone w uzasadnieniu pozwu, które nie były między stronami sporne, oraz brak możliwości uzyskania ochrony prawnej w innym postępowaniu.

Na podstawie art. 189 k.p.c. można dochodzić stwierdzenia, że czynność prawna jest dotknięta nieważnością (bezwzględna i względna) i nie wywołuje skutków prawnych od początku (ex tunc).

Należy jednak zauważyć, że kwestionowana przez powódkę umowa, zawarta dnia 21 czerwca 2012 roku, repertorium A nr 2153/2012, przed notariuszem A. F. pomiędzy pozwanym A. Ż., jako darczyńcą, oraz pozwaną B. Ż., jako obdarowaną, nie była dotknięta wadą, która powodowałaby skutkowałąby jej nieważnością (bezwzględna albo względna).

Zgodnie z art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Powyższy przepis ma na względzie osobę, która ma zdolność do czynności prawnych, a nieważność czynności prawnej jest wynikiem określonego stanu psychicznego tej osoby w momencie składania oświadczenia woli. Uregulowanie powyższe obejmuje dwie niezależne od siebie sytuacje. Jedna charakteryzuje się brakiem świadomości osoby składającej oświadczenie woli, druga zaś brakiem swobody w momencie podejmowania decyzji i uzewnętrznienia swej woli w tym zakresie. Stan wyłączający świadomość to brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli. Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez czynniki wynikające z właściwości psychiki, czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli.

Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, w tym jednoznaczne opinie biegłego, stwierdzić należy, że pozwany zawierając w dniu 21 czerwca 2012 roku umowę darowizny nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. W sprawie okolicznością bezsporną było, że pozwany jest osobą niepełnosprawną po udarze mózgu, ma trudności z chodzeniem i niedowład prawej strony ciała. Nadto cierpi na chorobę afektywną dwubiegunową, z powodu której był wielokrotnie hospitalizowany i leczony farmakologicznie. Okoliczność ta jednak, zdaniem Sądu, nie skutkowałą nieważnością złożonego przez niego oświadczenia woli. Jak wynika bowiem w sposób jednoznaczny z opinii sądowno – psychiatrycznej, pozwany, składając w dniu 21 czerwca 2012 roku oświadczenie woli stanowiące składnik umowy darowizny działał w sposób w pełni świadomy i swobodny. Biegły podał, że w chwili zawierania umowy pozwany nie pozostawał pod wpływem osoby, na rzecz której dokonywał darowizny. Nie przejawiał zaburzeń funkcji poznawczych. Miał świadomość, że przekazuje udział w nieruchomościach swojej córce. Zdawał sobie wówczas sprawę, iż dokonywał konkretnej czynności prawnej i z tego jakie przyniesie ona skutki dla niego i jego bliskich. Był zdolny do zrozumienia treści aktu notarialnego. Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie – decyzja powoda w przedmiocie darowania udziałów w nieruchomościach nie była decyzją nagłą, nieprzemysłaną i wymuszoną.

W kontekście przytoczonych okoliczności Sąd uznał, iż w niniejszym postępowaniu nie zaszyły przesłanki z art. 82 k.c. Przeprowadzone postępowanie dowodowe jednoznacznie bowiem potwierdziło, że pozwany A. Ż. działał w stanie świadomego i swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli.

Pozostałe wskazane przez stronę powodową okoliczności faktyczne są już tylko szeregiem faktów związanych z przeniesieniem własności nieruchomości na pozwaną, z których żadna jednak nie uzasadnia przyjęcia, że kwestionowana umowa darowizny miałaby być nieważna.

W szczególności nie zachodzą żadne okoliczności, które przemawiałyby za pozornością oświadczenia woli złożonego przez pozwanego A. Ż..

Pozorność oświadczenia woli pociąga za sobą bezwzględną nieważność czynności prawnej (art. 83 k.c.). W wypadku złożenia oświadczenia dla ukrycia innej czynności prawnej chodzi o dwie czynności prawne, a mianowicie czynność prawną pozorną i ukrytą. Jeżeli oświadczenie woli zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Pozorność jest wadą oświadczenia woli wywołującą skutek w postaci bezwzględnej nieważności czynności prawnej, zatem skutek wynikający z pozorności sąd ma obowiązek brać pod uwagę z urzędu. Jednak sama pozorność jest stanem faktycznym wymagającym udowodnienia. Żaden przepis nie przewiduje domniemania pozorności oświadczenia woli, a zgodnie z art. 6 k.c. ciężar wykazania, iż oświadczenie woli zostało złożone dla pozorów spoczywa na stronie, który z pozorności czynności prawnej wywodzi dla siebie skutki prawne. Stwierdzenie pozorności czynności prawnej wymaga jednak wykazania stanu świadomości obu stron umowy. W wyroku z dnia 25 lutego 1998 r. (II CKN 816/97) Sąd Najwyższy wskazał, że nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej

strony tej czynności i do tego tak otwarcie, że miała ona pełną świadomość, co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadza.

Pozorność musi być zatem pozytywnie stwierdzona na drodze ustalania okoliczności faktycznych. „Do jej przyjęcia niezbędne jest ustalenie, że obie strony złożyły oświadczenia woli mając pełną, zgodną świadomość braku zamiaru wywołania jakichkolwiek skutków prawnych albo, że zgodnym, z góry powziętym zamiarem stron było dokonanie czynności pozornej w celu ukrycia innej zamierzonej czynności. Tylko pozytywne ustalenia faktyczne w tym zakresie uprawniają do przyjęcia sankcji bezwzględnej nieważności umowy” (uzasadnienie wyroku SN z dnia 3 marca 2006 r., II CK 428/05). Ustalając pozorność, sąd powinien rozważyć cały kontekst okoliczności faktycznych, w otoczeniu których czynność pozorna funkcjonowała i funkcjonuje. „Badając wolę stron Sąd powinien uwzględnić nie tylko wszystkie okoliczności istniejące w chwili składania oświadczenia woli, lecz także okoliczności poprzedzające ten moment jak również występujące później, jeżeli mogą wskazywać na rzeczywistą wolę stron. Szczególnie przy pozorności umowy, gdy strony świadomie chcą zataić swoją rzeczywistą wolę, dla ustalenia, że umowa była pozorna i ukrywała inną czynność może być celowe odwołanie się do czynności prawnych stron dokonanych później, mogą bowiem one świadczyć o pozorności wcześniej zawartej umowy lub też w inny sposób tłumaczyć wyrażoną wcześniej wolę stron” (wyrok SN z dnia 21 kwietnia 2010 r., V CSK 369/09, LEX nr 602337).

Podobnie, zamiar wywołania skutków prawnych wynikających ze złożenia innego oświadczenia, niż poczynione, również powinien zostać przejawiony otwarcie tak, aby strona miała pełną świadomość co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni to aprobowała. Innymi słowy, ewentualna ocena ważności czynności dyssymulowanej może być dokonywana dopiero po uprzednim ustaleniu, iż złożone przez strony oświadczenia rzeczywiście są pozorne, a strony są zgodne co do tego, czego oczekują w rzeczywistości, tzn. są zgodne co do tego, jakie skutki prawne chcą wywołać swoimi oświadczeniami.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było podstaw do uznania, aby oświadczenia woli złożone przez A. Ż. córce B. Ż. w przedmiotowej umowie darowizny miały charakter pozorny. Nie wskazuje na to żadna przedstawiona w sprawie okoliczność – poza nie popartym dowodami twierdzeniem powódki. W szczególności nie dowodzą tego zeznania pozwanego A. Ż., iż pozwana B. Ż. chciała zawrzeć z nim umowę darowizny domu za opiekę nad nim, na co się zgodził - nie dowodzi to bowiem zgodnego zamiaru stron istniejącego w chwili zawierania umowy darowizny. Wprost przeciwnie, treść i forma przedmiotowej umowy oraz sposób faktycznego jej wykonywania przez pozwanych (strony umowy) zaprzecza jej pozorności i zamiarowi osiągnięcia skutków innych, niż wynikających z literalnego brzmienia tej umowy.

Nie sposób także przyjąć, że umowa ta jest dotknięta wadą, o której mowa w art. 84 k.c.

Zgodnie z art. 84 § 1 k.c., w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Stosownie zaś do treści art. 88 § 1 i 2 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. Uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia.

Prawo uchylenia się przysługuje zatem wyłącznie osobie, której oświadczenie dotknięte było wadą. Nie posiada go nigdy adresat oświadczenia woli, i to nawet wówczas, gdy wadę spowodowało działanie osoby trzeciej, o której zachowaniu nic nie wiedział i nie mógł wiedzieć (orzeczenie SN z dnia 19 maja 1997 r., I PKN 168/97, OSNP 1998, nr 8, poz. 241), nie posiada go także osoba trzecia. Tym samym zarzuty powódki, iż pozwany A. Ż. działał pod wpływem błędu co do przedmiotu umowy lub jego wartości są bezprzedmiotowe. Nie wdając się w dalsze rozważania na ten temat, warto zaważyć, że od daty zawarcia umowy upłynął termin dłuższy, niż zawity, określony w art. 88 § 2 k.c.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd orzekł jak w punkcie 1. sentencji wyroku.

Wobec oddalenia powództwa, pozwanym jako stronie wygrywającej sprawę przysługuje zgodnie z art. 98 k.p.c. zwrot kosztów procesu obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika wynoszące 2400 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa 17 zł.

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd orzekł w oparciu o art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 623), zgodnie z którym, kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w pierwszej instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze, nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postaci opłaty od pozwu oraz wydatków na opinie biegłego Sąd obciążył Skarb Państwa, o czym orzekł jak w pkt. III wyroku.

ZARZĄDZENIE

1. Doręczyć odpis wyroku wraz z uzasadnieniem
 - a. pełnomocnikowi pozwanych;
2. Dołączyć do akt wnioski pełnomocnika powoda o doręczenie uzasadnienia, w razie stwierdzenia, że wniosek został złożony w terminie – odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć także pełnomocnikowi powoda.